

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao комисију:

Одлуком бр. 1093 од 13. 05. 2021. године, Наставно – научно веће Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици образовало је Комисију за оцену урађене докторске дисертације под насловом *Духовна смрт јунака у приповеткама Антона Павловича Чехова и Лазе К. Лазаревића* кандидата мр Раисе Цветковић.

2. Састав комисије, име и презиме сваког члана, звање, ужа научна област, назив факултета (установе) у којој је члан комисије запослен:

1. др Небојша Лазић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, научна област Филолошке науке, ужа научна област Српска књижевност 20. века, ментор;
2. др Ирина Антанасијевић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, научна област Филолошке науке, ужа научна област Руска књижевност и култура, председник;
3. др Слађана Алексић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, научна област Филолошке науке, ужа научна област Теорија књижевности, члан.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Раиса (Јевгеније) Цветковић

2. Датум рођења, општина, република:

24. 06. 1965, Винаца, Украјина

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

09. 04. 2010; Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, група за Руски језик и књижевност; *Стилистичко-типолошке аналогije у креирању симболистичке љубавне поезије Александра Блока и Јована Дучића.*

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Руска књижевност

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Духовна смрт јунака у приповеткама Антона Павловича Чехова и Лазе К. Лазаревића

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација кандидаткиње мр Раисе Цветковић састоји се од 241 странице текста унетих

стандардним форматом (фонт Times New Roman, величина 12, проред 1,5). На почетку рада налазе се сажеци на српском, енглеском и руском језику, након чега следи САДРЖАЈ. Композиција дисертације организована је на следећи начин: римским бројем I означен је УВОДНИ ДЕО, у којем су сегменти: 1. *Циљ рада, очекивани резултати научног истраживања, примењене научне методе* (2-4) и 2. *Преглед садржаја по поглављима* (4-9). Следеће поглавље, обележено римским бројем II, носи наслов ПОЈАМ ДУХОВНЕ СМРТИ ЈУНАКА (9-19). У следећем поглављу III АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И ЛАЗА К. ЛАЗАРЕВИЋ – ПОЕТИКА У КОНТЕКСТУ ЕПОХЕ РЕАЛИЗМА налазимо два одељка: 1. *Оквири уметничког света Антона Павловича Чехова* (21-29) и 2. *Лазе К. Лазаревић и српска психолошка приповетка* (29-37). Наредно поглавље, под бројем IV, ОБЛИКОВАЊЕ УМЕТНИЧКОГ СВЕТА У ПРОЗИ АНТОНА ПАВЛОВИЧА ЧЕХОВА И ЛАЗЕ К. ЛАЗАРЕВИЋА, подељено је на следеће одељке: 1. *Драмска структура и драмско у приповеткама Антона Павловича Чехова и Лазе К. Лазаревића* (37-42), 2. *Хронотопска опредељења* (42-48), 3. *Руски књижевни утицаји на српски реализам* (48-49), 4. *Трагично виђење живота, света и човека – јунаци Чеховљеве и Лазаревићеве прозе* (49-59), 5. *Танатолошки мотиви у делима А. П. Чехова и Лазе К. Лазаревића* (59-64). Следеће V поглавље, насловљено ДУХОВНА СМРТ ЈУНАКА У ПРИПОВЕТКАМА АНТОНА ПАВЛОВИЧА ЧЕХОВА, има следећу структуру: 1. *Чеховљев психологизам* (65-69), 2. *Духовна деградација „малог човека“ – Чиновникова смрт* (69-76), 3. *У оковима страха – Човек у футроли* (76-87), 4. *Кућа рутине и кућа снова – Огрозд* (87-91), 5. *Смисао професије? – Јонич* (91-98). 6. *Рад интелигенције на селу – Кућа са мезанином* (98-108), 7. *Идентитет руског интелектуалца – Досадна прича* (108-123), 8. *Манија величине – Црни монах* (123-151), 9. *Трагање за изгубљеним бићем – Архијереј* (151-169), 10. *Музика, говор душе – Ротшилдова виолина* (169-183). У VI поглављу ДУХОВНА СМРТ ЈУНАКА У ПРИПОВЕТКАМА ЛАЗЕ К. ЛАЗАРЕВИЋА срећемо следеће одељке: 1. *Интелектуалац у потрази за идентитетом* (183-188), 2. *Трагика непомирљивог двојства – Швабица* (188-193), 3. *Мрак људске психе и неповратни пут у ништавило – Ветар* (103-197), 4. *Неуспешна позајмица фиктивног идентитета и духовни пад – Вертер* (197-201), 5. *Образовање као супериорност и самоћа – Школска икона* (201-204), 6. *Човек као жртва времена и друштвених прилика – Све ће то народ позлатити* (204-209), 7. *Борба с пороком – Први пут с оцем на јутрење* (209-215). Седмо поглавље VII је ЗАКЉУЧАК (215-220). Затим следи БИБЛИОГРАФИЈА, подељена на: 1. ИЗВОРИ (А: П: ЧЕХОВ; ЛАЗА К: ЛАЗАРЕВИЋ) и 2. ЛИТЕРАТУРА (220-236). У ПРИЛОЗИМА налазимо *Биографију аутора* (236-236), а на самом крају дисертације, одредница ИЗЈАВЕ садржи *Изјаву о ауторству, Изјаву о истинитости штампане и електронске верзије докторског рада и Изјаву о коришћењу* (238-241).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Колегиница мр Раиса Цветковић је у Уводном делу одредила смер и ток пручавања задате теме, а то је духовна смрт јунака у приповеткама двојице значајних писца руске и српске књижевности, Антона П. Чехова и Лазе К. Лазаревића. Она је овде навела основне циљеве рада и очекиване резултате свог истраживања ове захтевне компаративне анализе. Како би уопште могла приступити обради задате теме, колегиница Цветковић је, сасвим умесно, теоријски уоквирила тематски оквир дисертације. Насловила га је: **Појам духовне смрти јунака**. У овом дељку она је минуциозно анализирила видове духовног нестајања књижевних јунака у литерарним делима, поступак који не подразумева физичку него њихову духовну смрт. Кандидаткиња се у објашњавању посматраног феномена у великој мери ослањала на учења С. Фројда, Е. Фрома, А. Адлера, В. Јеротића и других мислилаца, који су се овом проблематиком бавили у својим текстовима. Затим је колегиница Раиса Цветковић довела у везу епоху српског реализма с епохом реализма у руској литератури. Она је нагласила све сличности, али и разлике које одликују ову књижевно-стилску формацију у два национална књижевностима и културама. Следећи логичан корак који је предузела кандидаткиња, јесте довођење у директну везу стваралаштва српског реалисте с опусом његовог много познатијег колеге из руске књижевности. Апстрахујући вредносни суд о њиховој улози у литератури, Раиса Цветковић је тражила сличности у постицама двојице аутора. Нашла их је у појави коју је означила као драмско структурисање њихових приповедака. Овде је додатно нагласила трагичну слику света, коју је усвојила већина књижевних јунака Антона П. Чехова и Лазе К. Лазаревића. У поглављу V она је анализирила, према веома добро одабраном узорку из уистину огромног опуса Чеховљевих приповедака, с аспекта духовне смрти књижевних јунака, најрепрезентативније приповетке: *Чиновникова смрт, Човек у футроли, Огрозд, Јонич, Кућа са мезанином, Досадна прича, Црни монах, Архијереј, Ротшилдова виолина*. У поглављу VI, обрађујући духовну смрт јунака у приповеткама српског књижевника Лазе К. Лазаревића, колегиница Цветковић није имала велики избор, анализирила је готово све његове приповетке (шест од укупно девет завршених): *Швабица* (објављена постхумно), *Ветар, Вертер, Школска икона, Све ће то народ позлатити, Први пут с оцем на јутрење*. У Закључку је колегиница Цветковић директно довела у везу елементе поетика двојице приповедача, с посебним освртом на заједничку нит: смрт духовног јунака у наведеним приповеткама. Литература коју је ауторка користила у раду на дисертацији је више него исцрпна, а, по природи ствари, поред наслова на српском језику, укључује и библиографске јединице на руском језику.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

Цветковић, Р. (2018). *Психолошке и моралне потивречности књижевних јунака у прози Лазе Лазаревића*. В. М. Лончар-Вујновић (ур). Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, vol. 48(2), 249-265. 821.163.41.09-32 DOI:10.5937/ZRFFP48-17761 **M51**;

Цветковић, Р. И Солеша, Б. (2019). *Моћ колектива и идентитет женских ликова у прози Лазе К. Лазаревића*. Баштина. vol. 49, 29-40. Институт за српску културу у Приштини – Лепосавић. УДК 821.163.41.09-32 Лазаревић Л. doi:10.5937/bastina1949029C **M51**;

Цветковић, Р. (2019). *Појам духовне смрти јунака у приповеткама Антона Павловича Чехова и Лазе К. Лазаревића: психолошка перспектива*. В: С. Минић (ур). Зборник радова Учитељског факултета, vol.13, 37-47. Лепосавић: Учитељски факултет у Призрену. 821.163.41.09-32 Лазаревић Л. 821.161.1.09-32 Чехов А. П. COBISS.SR-ID; 279831564 **M52**

Цветковић, Р. и Солеша, Б. (2019). *Лик учитеља у књижевном делу Чехова*. У: Љ. Пауновић, С. Видосављевић (ур). Зборник радова / III научни скуп с међународним учешћем *Иновативни приступ васпитању и образовању: стање, дилеме и перспективе* (99-112). Универзитет у Приштини – Косовска Митровица, Учитељски факултет у Призрену – Лепосавић. ISBN 978-86-84143-51-0 COBISS.SR-ID 281994252 **M14**

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња мр Раиса Цветковић је, радећи на упоредној анализи приповедака Антона П. Чехова и Лазе К. Лазаревића, дошла до основног закључка према којем је духовна смрт књижевних јунака у њиховим приповеткама заједничка и свеприсутна тема. Она примећује једну битну биографску чињеницу која повезује двојицу приповедача, обијица су најиме били лекари. Овај је податак могао да утиче на образовање песимистичке слике света двају писаца, који су онда тај песимистички став према животу могли транспоновати у своја књижевна остварења. Овакав начин тумачења књижевности, наравно, припада далекој прошлости и времену позитивизма, али је ментор одобрио овај методолошки анахронизам, због тога што је чест сусрет са смрћу Чехова и Лазаревића у њиховим професијама врло вероватно утицао на интерес за особене литерарне теме, теме везане за духовну или стварну смрт књижевних јунака. Следећи битан закључак који је колегиница Цветковић, пратећи компаративно поетике двојице аутора, јесте онај о појави обликовања тзв. удвојених портрета. Најкраће речено, удвојени или двоструко портретисани књижевни ликови једно мисле а друго говоре и чине. Тај несклад између унутрашњих принципа и немогућност њихових остварења у стварности доводи до расцепа у свести књижевних јунака, који стога духовно умиру. Њихова духовна смрт последица је немогућности да остваре најдубље етичке и естетичке пориве који их изнутра обликују.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

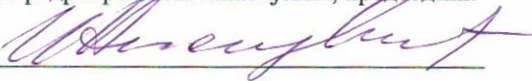
Израдом докторске дисертације *Духовна смрт јунака у приповеткама Антона Павловича Чехова и Лазе К. Лазаревића*, колегиница Цветковић наставила је да се континуирано бави компаративним изучавањем руске и српске књижевности, јер је, подсетимо, њена магистарска теза гласила: *Стилистичко-типолошке аналогije у креирању симболистичке љубавне поезије Александра Блока и Јована Дучића*. Сматрамо да њен рад на упоредном пручавању веза, утицаја и прожимања српске и руске књижевности има велики значај за даља истраживања на пољу компаратистике и интертекстуалности. Колегиница Раиса Цветковић, иако јој српски језик није матерњи, показала је завидан ниво владања граматичким правилима и стилским вештинама приликом писања докторске дисертације *Духовна смрт јунака у приповеткама Антона Павловича Чехова и Лазе К. Лазаревића*. Њен рад написан је узорним научним стилем, одликује га брижљиво и скрупулозно коришћење веома богате литературе и правилно цитирање извора. Кандидаткиња је интердисциплинарно приступила обради захтевне теме, користећи различите методе: архетипску критику, психоаналитичку критики, феноменолошки приступ, структуралну методу, делом и биографску методу. Ово методолошко обиље и њен напор да све тразнородне приступе доведе у научну равнотежу, довео је до дубоког увида у задату тему и извођење правилних закључака о ономе што је заједничко у поетикама руског и српског приповедача.

X ПРЕДЛОГ:

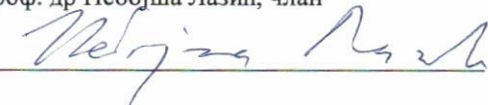
На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже:
Имајућу у виду све што је наведено у Извештају, предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици да кандидаткињи мр Раиси Цветковић одобри усмену одбрану написане докторске дисертације.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. проф. др Ирина Антанасијевић, председник

2. проф. др Небојша Лазић, члан

3. проф. др Слађана Алексић, члан

